

การประยุกต์บทเพลงเปียโนตามแนวการสอนดนตรีดัลโครส:
กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาทักษะจังหวะสำหรับชั้นเรียนดนตรีเด็กปฐมวัย

Dalcroze Application: Early Childhood Music and Movement Activities
to Develop Rhythmic Senses

นิลวรรณ อึ้งอัมพร^{*1}

Nillawanna Eungamporn^{*1}

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการเกี่ยวกับแนวการสอนดนตรีแบบดัลโครสที่นำกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวมาใช้ในการพัฒนาทักษะจังหวะสำหรับชั้นเรียนดนตรีเด็กปฐมวัย² เนื่องจากจังหวะถือเป็นหนึ่งในทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นนักดนตรีที่ดี มีการศึกษาวิจัยในเรื่องของการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยว่า ดนตรีมีบทบาทสำคัญมากในช่วง 6 ปีแรกของชีวิต โดยเฉพาะ “จังหวะ” ซึ่งสามารถใช้เป็นองค์ประกอบที่ดึงดูดใจเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงคัดเลือกบทเพลงเปียโนมาทั้งหมด 5 บทที่มีความโดดเด่นด้านจังหวะและมีท่วงทำนองไพเราะ นำมาประยุกต์และสร้างสรรค์กิจกรรมการฝึกตามแนวปรัชญาการสอนดนตรีแบบดัลโครสจำนวน 11 กิจกรรม เพื่อให้ครูสอนดนตรีนำไปใช้ปลูกฝังไหวพริบทางจังหวะแก่เด็กปฐมวัย โดยสามารถนำมาใช้ฝึกทบทวนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเด็กมีพื้นฐานทางจังหวะที่ดีย่อมเป็นรากฐานที่มั่นคงแก่พัฒนาการทางดนตรีในลำดับต่อไป

คำสำคัญ: กิจกรรมดนตรีแบบดัลโครส / ดนตรีและการเคลื่อนไหว / การพัฒนาทักษะจังหวะ

^{*} Corresponding author, email: nillawanna.e@rsu.ac.th

¹ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

¹ Instructor Conservatory of Music Rangsit University

² เด็กปฐมวัย ในบทความนี้หมายถึงเด็กอายุตั้งแต่ 3-6 ปี หรือศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1-3

Abstract

The aim of this study is to create examples of music and movement activities for early childhood based on the philosophy of Emile Jaques-Dalcroze. Many contemporary researchers had affirmed that music is the most significant impact in fostering the child development of the first six years. “Rhythm” is the most appealing element of music to every child. The set of 5 inspiring piano pieces are carefully chosen to inspire the series of rhythmic exercises for early childhood music classes. These series of music and movement activities are excellent examples and tools for early childhood teachers to build the solid music foundation for young children.

Keywords: Dalcroze Music Activities / Music and Movement / Rhythmic Sense

ความเป็นมา

นักการศึกษาเด็กพบว่า การเสริมสร้างทักษะต่างๆ ในเด็ก โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง พัฒนาการด้านการควบคุมพฤติกรรมของตนเองภายใน 6 ขวบ ปีแรกถือเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาของสมอง นอกจากนี้นักการศึกษายังเชื่อว่า ทักษะการควบคุมตนเองของเด็กยังส่งผลต่อชีวิตและการประสบความสำเร็จในการเรียน รวมทั้งเป็นสิ่งที่ติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต เด็กบางคนขาดทักษะในการจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพแวดล้อมช่วงต้นของชีวิตการเรียน ซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจระหว่างเด็ก ครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ ดังนั้นครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและช่วยเหลือให้นักเรียนให้สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ไปจนถึงการรู้จักควบคุมพฤติกรรมตนเอง

เคท วิลเลียม (Kate Williams)³ ได้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ดนตรีมีบทบาทสำคัญที่สุดในแง่ของเครื่องมือที่ใช้กระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ซึ่งครูปฐมวัยจำนวนมากได้เห็นความสำคัญและนำดนตรีมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนในแต่ละวันในรูปแบบต่างๆ แต่อาจ

³ Kate Williams, “Moving to the Beat: Using Music, Rhythm, and Movement to Enhance Self-Regulation in Early Childhood Classrooms,” *International Journal of Early Childhood* 50, 1 (2018): 98.

นำดนตรีมาใช้อย่างขาดความเข้าใจ ดังนั้นนักการศึกษาปฐมวัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างกิจกรรมดนตรีเพื่อเด็กวัยนี้ การสร้างกิจกรรมดนตรีที่คุ้นชานไปกับการพัฒนาการเด็กในการควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ดัลโครส ยูริทมิคส์

การให้เด็กเริ่มเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีตั้งแต่ยังไม่พร้อมอาจทำให้เกิดผลเสียต่อพัฒนาการทางดนตรีและทำให้เด็กไม่ประทับใจการเรียนดนตรี แต่ในการสอนแบบดัลโครสนั้นเด็กปฐมวัยจะได้เคลื่อนไหวไปกับเสียงดนตรีอย่างอิสระผ่านเกมดนตรีที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ ทำให้เด็กสนุกสนานและเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เกิดแรงบันดาลใจในการที่อยากปฏิบัติเครื่องดนตรีในที่สุด⁴ การสอนแบบดัลโครสหรือดัลโครส ยูริทมิคส์ (Dalcroze Eurhythmics) คือแนวการสอนดนตรีที่รังสรรค์ขึ้นโดยเอมิล ซาคส์ ดัลโครส (Émile Jaques-Dalcroze, ค.ศ.1865-1950) นักประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวสวิส เป็นระบบการสอนดนตรีที่ผนวกการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสื่อในการเรียนรู้สาระดนตรีตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูง ดัลโครสเชื่อว่าการที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อแสดงถึงความเข้าใจสาระดนตรีเสมือนร่างกายเป็นเครื่องดนตรีเองนั้นย่อมทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงแก่นแท้ของดนตรีได้อย่างลึกซึ้งและเป็นธรรมชาติที่สุด⁵

การเรียนดัลโครสประกอบด้วยหลักวิชาที่เป็นหัวใจสำคัญซึ่งต้องเรียนรู้ควบคู่กันไปทั้งหมด 3 หลักวิชา ได้แก่

1. วิชาริทมิคส์ (Rhythmics) คือการเรียนรู้สาระดนตรีผนวกการเคลื่อนไหว เน้นการปลูกฝังไหวพริบทางจังหวะ กิจกรรมการเรียนประกอบด้วยการเล่นตอบสนองต่อเสียงดนตรีที่อิมโพรไวส์โดยครู หรือใช้บทเพลงหลากหลายสไตล์ที่เปิดจากเครื่องเสียง ในการเรียนสาระดนตรีโดยเฉพาะในเรื่องของทักษะจังหวะนั้น อาจใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเหมือนเล่นเกมดนตรี

2. วิชาโซลฟิเจจ (Solfège) คือการพัฒนาการฟัง การร้อง การอ่านโน้ต มีความพิเศษคือผนวกกิจกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อให้เด็กเข้าใจสาระดนตรีได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

⁴ Émile J. Dalcroze, *The Jaques-Dalcroze Method of Eurhythmics: Rhythmics Movement* (New York: The H.W.Gray Co., 1920), 8.

⁵ Elizabeth Vanderspar, *A Dalcroze Handbook* (London: Roehampton Institute, 1986), 6-7.

3. วิชาอิมโพรไวส์ (Improvisation) การอิมโพรไวส์ในชั้นเรียนดัลโครสคือรูปแบบการในการสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนจะได้ฝึก 3 รูปแบบ คือการอิมโพรไวส์ท่าทางการเคลื่อนไหว การอิมโพรไวส์ด้วยเสียงร้อง และการอิมโพรไวส์ด้วยเสียงเครื่องดนตรี

แนวคิดของดัลโครสข้างต้นทำให้รูปแบบการสอนดังกล่าวแตกต่างจากการเรียนดนตรีแบบเดิม ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนจดจ่อกับดนตรีตั้งแต่ต้นคาบเรียนจนจบ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวคือบทเพลงและกิจกรรมดนตรีที่ดึงดูดความสนใจของเด็กนั่นเอง การสร้างสรรค์กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวจากบทเพลงเปียโนที่ต้องคัดเลือกมาอย่างรอบคอบนั้น นอกจากเพื่อสร้างความพร้อมในเรื่องของทักษะจังหวะแล้วยังเป็นการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกติกาในการเล่นดนตรีอีกด้วย กิจกรรมดนตรีแบบดัลโครสเป็นการเรียนดนตรีที่让孩子ได้ลงมือทำจริง ฝึกไหวพริบทักษะจังหวะไปพร้อมกับการสร้างเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ไหวพริบทักษะจังหวะเป็นทักษะที่สำคัญมากในการพัฒนาความเป็นนักดนตรีให้แก่เด็กปฐมวัย ความรู้สึกที่เกิดจากการได้ยิน ได้รับรู้จังหวะของดนตรีและการแสดงออกอย่างเป็นจังหวะนั้นรวมเรียกว่า “ไหวพริบทักษะจังหวะ” บางคนเกิดมาพร้อมกับไหวพริบทักษะจังหวะที่เป็นเลิศ แต่สำหรับบางคนก็ต้องเรียนรู้และพัฒนาจากการเรียนซึ่งใช้เวลาพอสมควร

ข้อกำหนดในการทำกิจกรรมและการเรียกชื่อรูปแบบตัวโน้ตในกิจกรรมเคลื่อนไหว

การสอนแบบดัลโครสมีข้อกำหนดที่ต้องทำความเข้าใจเบื้องต้นหลายประการ โดยเฉพาะการเรียกการเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ การปรบมือ ฯลฯ การทำความเข้าใจให้ตรงกันทั้งครูและนักเรียนจะทำให้การทำกิจกรรมราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนต่างๆ ของร่างกายนั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการทำงานของครูได้เรียนรู้ใน ทั้งยังครูได้รับการฝึกให้แยกการทำงานของแต่ละส่วนของร่างกาย เด็กจะทำหน้าที่เสมือนเป็นวาทยากรที่ควบคุม วงดนตรี โดยเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นเปรียบได้กับร่างกายส่วนต่างๆ ให้เคลื่อนไหวไปอย่างสอดคล้องประสาน

ตารางที่ 1 แสดงการตอบจังหวะมีตำแหน่งที่ต่างกัน โดยใช้อักษรย่อเป็นรหัสในการระบุตำแหน่งในแต่ละปีดังนี้ C = ตบมือ, P = ตบตัก, S = ตบไหล่ และ H = ตบศีรษะ⁶ ส่วนรูปแบบตัวโน้ตที่เรียกตามท่าทางการเคลื่อนไหวในกิจกรรมนั้น

⁶ นิลวรรณ อึ้งอัมพร, “สรีระสัมพันธ์: กระบวนการพัฒนาทักษะความเป็นนักดนตรีโดยใช้บทฝึกดนตรีเพื่อการเคลื่อนไหว” (วิทยานิพนธ์ดุริยางค์บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 124.

ตารางที่ 1 รูปแบบตัวโน้ตที่เรียกตามท่าทางการเคลื่อนไหวในกิจกรรมสร้างสรรค์

รูปแบบตัวโน้ต	ชื่อสากล	ท่าทางเคลื่อนไหว
	เขบ็ต 2 ชั้น	วิ่งซอยเท้าถี่
	เขบ็ต 1 ชั้น	วิ่งเหยาะ
	โน้ตตัวดำ	เดิน
	โน้ตตัวขาว	เดินก้าวยาว
	โน้ตตัวขาวประจุด	การก้าวไถล (Slide)
	โน้ตตัวกลม	หมุนไปรอบตัวช้า ๆ

ผู้เขียนได้คัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมาจำนวน 5 บท ได้แก่ *Spinning Song*, *Minuet in G*, *Toreador Song*, *The Wild Rider* และ *The Entertainer* โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. บทเพลงที่สามารถบรรเลงได้ง่าย ทำให้ครูสามารถมุ่งความสนใจไปที่การตอบสนองและการเคลื่อนไหวของนักเรียนมากกว่าพะวงกับการบรรเลงของตัวเอง
2. บทเพลงมีความชัดเจนทางด้านชีพรจังหวะ (Beat) ได้รับความนิยมในหมู่ครูสอนเปียโนและครูดนตรีปฐมวัย
3. มีทำนองที่ไพเราะ มีประโยคเพลงที่เรียบง่ายชัดเจน ทำให้นักเรียนคุ้นเคยและจดจำทำนองเพลงได้ง่าย การสร้างความมั่นใจให้เด็กปฐมวัย ทำให้ไม่กลัวต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีนั้นๆ
4. เป็นบทเพลงที่เป็นที่รู้จักในหมู่ครูสอนเปียโน สามารถซื้อได้จากร้านหนังสือทั่วไปหรือสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

รายละเอียดการฝึกทักษะจังหวะของบทเพลงทั้งหมดถูกแสดงไว้ในตารางที่ 2 ด้านล่าง

ตารางที่ 2 การฝึกทักษะจังหวะของเพลงทั้ง 5 บท

บทเพลง	ความเร็ว (M.M.)	อัตรา จังหวะ	รหัสตบมือ	อุปกรณ์ ประกอบ	ท่าทางเคลื่อนไหว
<i>Spinning Song</i>	 = 80-96	2/4	P-C	ไม้เคาะ จังหวะ	วิ่งเหยาะๆ (Light Run)

<i>Minuet in G</i>	♩ = 96-110	3/4	P-C-S	ยางยืด	เดิน (Walk)
<i>Toreador Song</i>	♩ = 116-128	4/4	P-C-S-H	กลอง	มาร์ช (March)
<i>The Wild Rider</i>	♩ = 96-110	6/8	P-C	ห้วงพลาสติก	วิ่งแบบม้าควบ (Gallop)
<i>The Entertainer</i>	♩ = 110-132	4/4	P-C-S-H	ลูกบอล	เดินก้าวยาว (Stride)

บทเพลง 5 บทและกิจกรรมดนตรี

1. *Spinning Song Op.14 No.4*

ประพันธ์โดยอัลเบิร์ต เอลเมนริช (Albert Ellmenreich, ค.ศ.1816-1905) สำหรับเปียโน ในกุญแจเสียง F เมเจอร์ อัตราจังหวะ 2/4 มีท่อนเพลงทั้งหมด 3 ท่อน ท่อน A เริ่มต้นห้องที่ 26 ท่อน B ห้องที่ 27-51 และท่อน A ย้อนกลับมาในห้องที่ 52-77 ส่วนปิดท้ายเพลงในห้องที่ 78-82 ความน่าสนใจของเพลงอยู่ที่ทำนองเป็นโน้ตเชบิต 2 ชั้นที่ไล่เรียงสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การใช้จังหวะขัดที่น่าดึงดูดใจ การใช้ตัวหยุดบนจังหวะตก การเน้นเสียงที่ทำให้เพลงมีบุคลิกที่ร่าเริง รวมถึงลักษณะเสียงสั้นยาวของเทคนิคการบรรเลงเปียโนที่หลากหลาย (ตัวอย่างที่ 1)

ตัวอย่างที่ 1 รูปแบบการไล่เรียงโน้ตในทำนองมือขวาในห้องที่ 3-10

Allegretto *leggero*

7

cre - scen -

ในการทำกิจกรรม ให้ฝึกศึกษาความสม่ำเสมอของซีพอร์จังหวะในช่วงต้นของเพลงตั้งแต่เริ่มต้นเพลงจนถึงห้องที่ 10 โดยเริ่มจากให้นักเรียนต่างวิ่งเหยาะไปตามอิสระ เมื่อสัญญาณดังขึ้นนักเรียนต้องเปลี่ยนทิศทางการวิ่งอย่างว่องไว อาจเพิ่มสัญญาณในการหมุนตัว เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสมดุลของร่างกายเพื่อไม่ให้ล้มขณะหยุดหรือเปลี่ยนทิศทางการวิ่ง ครูอาจเปลี่ยนแปลงอัตราความเร็วในการบรรเลง เช่น ช้า (M.M.= 72) ปานกลาง (M.M.= 80) เร็ว (M.M.= 100) หรือเริ่มจากช้าแล้วเร็วขึ้นก็ได้

ในการทำกิจกรรม ให้ฝึกตีกลองตามรูปแบบจังหวะของทำนองในมือขวาในห้องที่ 11-14 ที่มีจังหวะขัด (Syncopation) ทำนองที่เป็นขึ้นคู่สาม มีการใช้โครมาติกโน้ต ได้แก่ G-A^b-A-B^b ในห้องที่ 11-12 ในจังหวะยกสร้างความตื่นเต้นให้กับประโยคเพลงในลีลาที่สองของเพลง แนวเบสในมือซ้ายเป็นการย้ายของคู่แปดเพอร์เฟคซึ่งทำหน้าที่เป็นคอร์โดมิแนนท์ โดยเริ่มให้นักเรียนตบมือตามรูปแบบจังหวะของทำนองมือขวาในห้องที่ 11-14 จากนั้นอาจเปลี่ยนเป็นฝึกตีกลองหรือใช้ไม้เคาะจังหวะ (ตัวอย่างที่ 2)

ตัวอย่างที่ 2 รูปแบบจังหวะของทำนองในมือขวา ห้องที่ 11-14 เพื่อฝึกตบจังหวะขัด

โดยสรุป บทเพลงนี้เหมาะในการนำมาใช้ประกอบกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวเนื่องจากมีโน้ตเข้ตหนึ่งชั้นในมือซ้ายที่บรรเลงแบบสั้น (Staccato) เป็นคู่แปดที่สอดคล้องกับรูปแบบการวิ่งตามธรรมชาติซึ่งเด็กสามารถได้ยินอย่างชัดเจนและเป็นเพลงที่กระตุ้นให้เด็กรู้สึกอยากออกวิ่งทันทีที่ได้ยิน ซึ่งผู้สอนควรให้โอกาสเด็กในวิธีการวิ่งที่เป็นธรรมชาติของเด็กแต่ละคน⁷

2. Minuet in G

ประพันธ์โดยโยฮัน เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach, ค.ศ.1685-1750) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดในหมู่นักดนตรีชาวเยอรมันระหว่างศตวรรษที่ 16 ถึงศตวรรษที่ 19 บทเพลงนี้เป็นบทเพลงที่ถูกบรรจุอยู่ในบทเพลงชุด แอนนาแมกดาเลนาโน้ตบุ๊ก (Anna Magdalena Notebook)

⁷ Ethan Driver, *A Pathway to Dalcroze Eurhythmics* (London: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1951), 11-12.

ในการทำกิจกรรม ให้ฝึกตบชี้พจนังหะตามอัตราจังหวะ 3/4 ในขณะที่ครูบรรเลง โดยกำหนดตำแหน่งการตบจังหวะตามรหัสที่กำหนดไว้ ตบมือเน้นหนักในจังหวะที่ 1 ของห้องและตบจังหวะเบาลงในจังหวะที่ 2 และ 3 ฝึกคอนดัค (Conduct) แบบดัลโครสในอัตราสามธรรมดาให้ตรงกับเพลงที่ครูบรรเลง เมื่อได้ยินสัญญาณจากครู ให้เดินก้าวเท้าตามอัตราตัวดำพร้อมทั้งคอนดัคไปด้วย ครูอาจเปลี่ยนแปลงความเร็วในการบรรเลงเร็วขึ้นหรือช้าลง (ตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 3 ท่อน A ห้องที่ 1-16

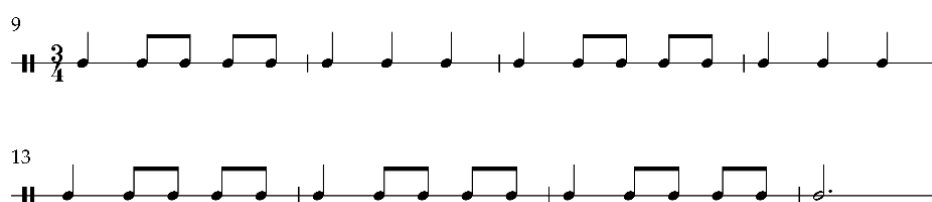
ในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนยืนหันหน้าเข้าหากันเป็นวงกลมโดยจับยางยืดไว้ เมื่อเพลงเริ่มให้เริ่มก้าวเท้า 3 ก้าวเข้าสู่จุดศูนย์กลางของวงกลม และก้าวถอยหลัง 3 ก้าวตามชี้พจนังหะ พร้อมทั้งร้องทำนองเพลง เมื่อจำทำนองได้แล้วให้ฝึกตบรูปแบบจังหวะจำนวน 8 ห้อง (ตัวอย่างที่ 4)

ตัวอย่างที่ 4 ทำนองเพลงท่อน A สำหรับฝึกร้องทำนองไปพร้อมกับยางยืด

ในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนพยายามจดจำทำนองโดยการร้องทำนองในขณะที่ตบรูปแบบจังหวะของทำนองในท่อน A โดย 1) ตบมือ 2) ก้าวเท้าตามจังหวะไปรอบๆ 3) ตบมือและก้าวเท้าตามรูปแบบจังหวะ (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 รูปแบบจังหวะของทำนองในท่อน A ที่สร้างจากโน้ตตัวดำและเซปต์หนึ่งชั้น

โดยสรุป รูปแบบจังหวะของเพลงบทนี้มีความเรียบง่ายที่สร้างขึ้นจากโน้ตตัวดำและโน้ตเซปต์ซึ่งมีประโยชน์ในการสอนให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างค่าของตัวโน้ต ทำนองอยู่ในช่วงเสียงที่เด็กสามารถเปลี่ยนเสียงร้องได้ไม่ลำบาก⁸ และยังเป็นการศึกษาการร้องขึ้นคู่โดยเฉพาะคู่ห้าเพอร์เฟค คู่หกเมเจอร์ ทั้งขึ้นสูงและลงต่ำ

3. Toreador Song

ประพันธ์โดยจอร์จ บิเซต์ (George Bizet, ค.ศ.1838-1875) เพลงนี้เป็นบทเพลงร้อง (Aria) ที่มีชื่อเสียงจากอุปรากร *คาร์เมน (Carmen)* Toreador แปลว่านักสู้วัวกระทิง บทเพลงมีลักษณะจังหวะที่เข้มแข็งจากการใช้โน้ตประจุที่สะท้อนความคึกคักของนักสู้วัวกระทิงตามชื่อของบทเพลง (ตัวอย่างที่ 6)

ตัวอย่างที่ 6 ท่อนแรก ห้องที่ 1-8

⁸ Cassandra Eisenreich and Marja-Leena Juntunen, *Assessment in Dalcroze Pedagogy* (Oxford: Oxford University Press, 2019), 7.

ในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนเดินแบบมารช้อย่างเข้มแข็งไปรอบห้องตามซีพอร์จังหวะในอัตราสี่แบบธรรมดา โดยเปลี่ยนทิศทางการเดินเมื่อขึ้นต้นประโยคเพลงใหม่ เมื่อดนตรีหยุด ให้นักเรียนยืนนิ่งแบบทหาร

ในการทำกิจกรรม ให้ครูนำรูปแบบจังหวะทั้ง 3 แบบ (ตัวอย่างที่ 7) มาฝึก โดยให้นักเรียนเลียนจังหวะตามโดยการตบมือ ตบตัก ตบไหล่ หรือตีกลอง ครูควรเปลี่ยนความเร็วหรือใช้เสียงดังเบาที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างที่ 7 รูปแบบจังหวะทั้ง 3 แบบจากทำนองเพลง *Toreador*

โดยสรุป บทเพลงนี้เหมาะสมอย่างยิ่งในการฝึกความมั่นคงทางจังหวะให้เด็กปฐมวัย ทำนองที่เป็นโน้ตตัวดำสอดคล้องกับจังหวะมาร์ชซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของเด็กที่เป็นธรรมชาติเมื่อได้ยินเพลงมาร์ช ลักษณะจังหวะแบบนี้ดึงดูดใจเด็ก โดยเฉพาะการกระโดดตามจังหวะประจุก

4. The Wild Rider

ประพันธ์โดยโรเบิร์ต ชูมันน์ (Robert Schumann, ค.ศ.1810-1856) เป็นบทเพลงลำดับที่ 8 ในชุด *Album for the Young, Op.68* มีทั้งหมด 43 เพลงขนาดสั้น เด็กนักเรียนระดับต้นสามารถฝึกบรรเลงบทเพลงลำดับที่ 1-18 ได้ แต่สำหรับเพลงลำดับที่ 19 เป็นต้นไป ชูมันน์ได้ระบุไว้ว่าสำหรับผู้ใหญ่เนื่องจากต้องใช้ทักษะระดับสูงในการบรรเลง รูปแบบจังหวะในมือซ้ายในเพลงนี้บ่งบอกถึงความแข็งแรงมีพลัง เมื่อบรรเลงคู่กับทำนองในมือขวาแบบอาร์เปจิโอ (Arpeggio) ไล่ขึ้นลงถึงแม้ว่าเป็นรูปแบบจังหวะที่ไม่สอดคล้องกัน แต่เมื่อบรรเลงรวมกันทั้งสองแนวกลับทำให้เกิดแนวดนตรีที่ส่งเสริมกันอย่างลงตัว (ตัวอย่างที่ 8)

ประพันธ์โดยสกอตต์ จอปลิน (Scott Joplin, ค.ศ.1868-1917) ในอัตราจังหวะ 4/4 ในบันไดเสียง D เมเจอร์ เป็นบทเพลงประเภทเรกไทม์ (Ragtime) ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จอปลิน เนื่องจากมีเอกลักษณ์ของดนตรีผิวสี ทำนองที่ฟังง่าย การใช้จังหวะชัดที่สร้างเสน่ห์ให้กับบทเพลง

ซึ่งเกิดจากที่จังหวะตกถูกอำพรางโดยการเปลี่ยนไปทำให้จังหวะยกมีความสำคัญมากขึ้นนั่นเอง เช่น การใช้ตัวหยุดมาแทนที่จังหวะตก ซึ่งมักพบในบทเพลงสำหรับเต้นรำ การใช้รูปแบบจังหวะขัดในเพลงนี้ทั้งการเน้นจังหวะก่อนจังหวะตก และการเน้นโน้ตมาช้ากว่าจังหวะตก (ตัวอย่างที่ 10)

ตัวอย่างที่ 10 ท่อนแรกของเพลงที่มีท่วงทำนองที่สร้างจากลักษณะจังหวะขัด

ตัวอย่างที่นำมาแสดงนี้เป็นการเรียบเรียงขึ้นใหม่ ตัดทอนตัวโน้ต และเลือกนำมาฝึกเฉพาะท่อน A เพื่อให้ง่ายต่อการบรรเลงประกอบกิจกรรมสำหรับเด็ก

ในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนนำลูกบอลอย่างที่แต่งได้ ขนาดพอเหมาะกับมือของเด็ก ในกรณีที่นักเรียนอายุน้อยกว่า 5 ปีให้ใช้วิธีการส่งลูกบอลสลับมือซ้ายไปมือขวาตามจังหวะซีฟเจอร์ แต่สำหรับเด็กที่สามารถจับลูกบอลได้อย่างชำนาญแล้ว ให้ฝึกแต่งและรับลูกบอลให้ตรงกับซีฟเจอร์จังหวะของเพลง โดยในจังหวะที่ 1 ให้แต่งลงพื้น จังหวะที่ 2 รับ จังหวะที่ 3 โยนสูงขึ้น และจังหวะที่ 4 รับบอล ครูควรเริ่มจากบรรเลงช้าก่อน เมื่อนักเรียนแต่งรับบอลได้อย่างมั่นใจ จึงบรรเลงให้เร็วขึ้น

ในการทำกิจกรรม ให้ครูบรรเลงทำนองท่อน 2 ห้องที่ 28-31 ซ้ำไปมา เมื่อนักเรียนคุ้นเคยให้ตีกลองตามรูปแบบจังหวะ โดยเริ่มจากฝึกตีกลองในจังหวะช้า แล้วเร็วขึ้นเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่ว (ตัวอย่างที่ 11)

ตัวอย่างที่ 11 ทำนองท่อนที่ 2 ที่มีรูปแบบจังหวะที่แตกต่างสำหรับฝึกตีกลอง

โดยสรุป บทเพลงนี้เหมาะสมในการแนะนำให้นักเรียนได้เริ่มรู้จักลักษณะของจังหวะขัด ทั้งยังสามารถนำไปสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาจังหวะที่หลากหลาย เนื่องจากแต่ละท่อนในเพลงนี้มีจังหวะขัดในลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นพื้นฐานไปสู่ทักษะจังหวะในระดับสูงต่อไป

สรุป

เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีความคุ้นเคยกับบทเพลงที่เคยได้ยินมาก่อน ดังนั้นการนำบทเพลงและกิจกรรมมาฝึกทบทวนฝึกเป็นประจำเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับวัยนี้ เนื่องจากทำให้เด็กมีความรู้สึกรับรู้และกล้าแสดงออกมากขึ้น การเรียนรู้ทักษะจังหวะเพื่อเด็กปฐมวัยตามแนวดาลโครสด้วยตัวอย่างกิจกรรมที่สร้างสรรค์จากบทเพลงทั้ง 5 บทนี้ ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้สอนด้วยเครื่องดนตรีชนิดอื่น โดยการนำทำนองหลักของแต่ละเพลงมาบรรเลงและทำกิจกรรมตามรูปแบบที่นำเสนอไว้ นอกเหนือจากการมุ่งพัฒนาทักษะจังหวะ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการพัฒนาสัตทักษะในลำดับต่อไป เพื่อปูพื้นฐานที่ดีในการต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ปฏิบัติเครื่องดนตรี

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เกศกะรัต, 2552.
- นิลวรรณ อึ้งอัมพร. “สรีระสัมพันธ์: กระบวนการพัฒนาทักษะความเป็นนักดนตรีโดยใช้บทฝึกดนตรีเพื่อการเคลื่อนไหว.” *วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตร์*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ปานใจ จุฬาพันธุ์. *วรรณกรรมเพลงเปียโน 1*. กรุงเทพฯ: สำนักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- Dalcroze, Émile. J. *The Jaques-Dalcroze Method of Eurhythmics: Rhythmics Movement*. New York: The H.W.Gray Co., 1920.
- Driver, Ethan. *A Pathway to Dalcroze Eurhythmics*. London: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1951.
- Eisenreich, Cassandra, and Marja-Leena Juntunen. *Assessment in Dalcroze Pedagogy*. Oxford: Oxford University Press, 2019.
- Findlay, Elsa. *Rhythm and Movement: Applications of Dalcroze Eurhythmics*. Evanston, IL: Summy Birchard Inc., 1971.
- Flores, Roseanne and others. “Using Early Learning Standards to Provide High-Quality Education for All Children: The Early Learning Guidelines Toolkit.” *Theory into Practice* 55, 2 (2016): 145-52.
- Vanderspar, Elizabeth. *A Dalcroze Handbook*. London: Roehampton Institute, 1986.
- Williams, Kate. “Moving to the Beat: Using Music, Rhythm, and Movement to Enhance Self-Regulation in Early Childhood Classrooms.” *International Journal of Early Childhood* 50, 1 (2018): 85–100.